

ADHD

MKN 10

Skupina poruch charakterizovaná časným nástupem (obvykle v prvních pěti letech života), nedostatečnou vytrvalostí v činnostech, vyžadujících poznávací schopnosti, a tendencí přebíhat od jedné činnosti ke druhé, aniž by byla jedna dokončena, spolu s dezorganizovanou, špatně regulovanou a nadměrnou aktivitou. Současně může být přítomna řada dalších abnormalit. Hyperkinetické děti jsou často neukázněné a impulzivní, náchylné k úrazům a dostávají se snadno do konfliktů s disciplínou pro bezmyšlenkovité porušování pravidel spíše, než by úmyslně vzdorovaly. Jejich vztah k dospělým je často sociálně dezinhibován pro nedostatek normální opatrnosti a odstupu. Mezi ostatními dětmi nejsou příliš populární a mohou se stát izolovanými. Poznávací schopnosti jsou běžně porušené a specifické opoždění v motorickém a jazykovém vývoji je disproporciálně časté. Sekundárními komplikacemi jsou disociální chování a nízké sebehodnocení.

Diagnostická kritéria podle MKN-10

• **1.1 Nepozornost**

- Časté chyby z nedbalosti, neschopnost soustředit se na detaily.
- Obtížně udrží pozornost při aktivitách.
- Zdá se, že neposlouchá, když je přímo osloven.
- Neschopnost dokončit úkoly nebo činnosti.
- Potíže s organizací úkolů a činností.
- Ztráta věcí nezbytných k činnostem (hračky, učebnice, nářadí).
- Snadná rozptýlení vnějšími podněty.
- Zapomětlivost při každodenních aktivitách.

• **1.2 Hyperaktivita**

- Neklidné pohyby rukou nebo nohou, vrtění se na místě.

- Opouštění místa, když je očekáváno sedění (např. ve třídě).
- Nadměrné pobíhání nebo lezení v nevhodných situacích.
- Neschopnost klidně si hrát nebo se zapojit do tichých aktivit.
- Zdá se, že je neustále "v pohybu", jako by byl poháněn motorem.
- Nadměrné mluvení.

• **1.3 Impulzivita**

- Vybuchnutí odpovědí dříve, než je dokončena otázka.
- Obtížně čeká na svůj řad.
- Přerušování nebo rušení ostatních (např. zasahování do hovorů nebo her).

DSM 5

A. Příznaky nepozornosti

Alespoň 6 příznaků (nebo 5 příznaků u dospělých a adolescentů), které přetrvávají minimálně 6 měsíců, musí být přítomny, a to v míře, která je neslučitelná s vývojovým stupněm a negativně ovlivňuje každodenní funkce nebo výkony.

Symptomy zahrnují:

- Často nepozorně přehlíží detaily nebo dělá chyby z nepozornosti ve škole nebo při jiných aktivitách.
- Má problémy s udržením pozornosti při úkolech nebo hrách.
- Často neodpovídá na otázky nebo nezakončuje úkoly.
- Má problém s organizováním úkolů a činností.
- Vyhýbá se nebo se zdráhá se zapojit do úkolů, které vyžadují mentální úsilí.
- Často ztrácí věci potřebné pro úkoly a aktivity (např. knihy, hračky, školní pomůcky).
- Snadno se rozptýlí vnějšími podněty.
- Zapomíná na každodenní činnosti (např. zapomíná na úkoly, schůzky).

B. Příznaky hyperaktivity a impulzivity

Opět musí být přítomny alespoň 6 symptomů (nebo 5 u dospělých) po dobu alespoň 6 měsíců.

Symptomy zahrnují:

- Často se vrtí nebo si hraje s rukama nebo nohama, když sedí.
- Často opouští místo v situacích, kdy se očekává, že zůstane sedět (např. ve škole

nebo v práci).

- Běhá nebo šplhá v situacích, kdy je to nevhodné (u adolescentů nebo dospělých může to být omezeno na subjektivní pocity neklidu).
- Nemožnost hrát si nebo se zapojit do klidných aktivit.
- Hovoří nadměrně.
- Pokládá otázky nebo reaguje dříve, než je dotaz dokončen.
- Má problém čekat na svůj řad (např. ve frontě).
- Přerušuje nebo se vměšuje do rozhovorů nebo her ostatních lidí.

C. Příznaky musí být přítomny před věkem 12 let.

D. Příznaky musí být přítomny ve dvou nebo více prostředích (např. doma, ve škole, v práci).

E. Příznaky musí prokazatelně ovlivňovat fungování jednotlivce (v sociálních, akademických nebo pracovních oblastech).

F. Příznaky nejsou vysvětleny jinou duševní poruchou (např. úzkost, deprese, porucha osobnosti).

Nejčastější projevy ADHD a jejich příklady

Nepozornost

- **Ve škole:** Zapomenutí na domácí úkoly, roztržitost při hodině.
- **Doma:** Neschopnost dokončit jednoduché úkoly (např. uklízení hraček).
- **V zaměstnání:** Časté chyby v administrativě kvůli nepozornosti.

Hyperaktivita

- **Děti:** Neustálé běhání po třídě, hraní si s předměty na lavici.
- **Dospělí:** Klepání nohou, neklidné pohyby při jednání.

Impulzivita

- **Děti:** Vykřikování odpovědí ve třídě.
- **Dospělí:** Přerušování kolegů během porad.

Teorie vzniku ADHD

Genetické faktory

- Vysoká děděčnost (až 76 %).
- Genetické odchylky ovlivňující dopaminergní systém.

Neurobiologické faktory

- Snižená aktivita v oblastech mozku odpovědných za kontrolu impulzů (prefrontální kůra).
- Změny v hladině neurotransmiterů (dopamin, norepinefrin).

Prenatální a perinatální vlivy

- Expozice alkoholu, nikotinu nebo drogám v těhotenství.
- Komplikace při porodu, předčasný porod.

Prostředí a psychosociální faktory

- Chronický stres, zanedbávání nebo dysfunkční rodinné prostředí.

Komorbidity a podobné poruchy

Nejčastější komorbidity

- **Poruchy čtení a učení:** Dyslexie, dyskalkulie.
- **Poruchy chování:** Opoziční vzdorovitá porucha (ODD), porucha chování (CD).
- **Emoční poruchy:** úzkostné poruchy, deprese.
- **Poruchy spánku:** Insomnie, syndrom neklidných nohou.

Podobné poruchy

- **Autismus:** Společné rysy jako impulzivita, problémy se soustředěním.
- **Bipolární porucha:** Rizikové chování, impulzivita.
- **Úzkostné poruchy:** Nepozornost v důsledku přemíry obav.